

Оксана Таран

Психолінгвальні чинники функціонування сленгових одиниць

Studia Ukrainica Posnaniensia 3, 337-343

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ПСИХОЛІНГВАЛЬНІ ЧИННИКИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СЛЕНГОВИХ ОДИНИЦЬ

ОКСАНА ТАРАН

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,
Харків — Україна

PSYCHOLINGWISTYCZNE CZYNNIKI
FUNKCJONOWANIA SLANGU

OKSANA TARAN

Charkowski Narodowy Uniwersytet Pedagogiczny im. H. Skoworody,
Charków — Ukraina

STRESZCZENIE. W artykule dokonana została analiza teoretyczna psycholingwistycznych czynników funkcjonowania slangu. Scharakteryzowano takie czynniki, jak: asocjacja, myślenie określonymi kategoriami, wolność werbalna. Ponadto przeanalizowano psychologiczne podłoże użycia leksyki obsceniczej i leksyki slangu jako eufemizmów.

PSYCHOLINGUISTIC FACTORS
OF SLANG WORDS FUNCTIONING

OKSANA TARAN

H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Kharkiv — Ukraine

ABSTRACT. The article focuses on the psycholinguistic aspect of slang words functioning. Such psycholinguistic factors as association, thinking by categories, verbal freedom are described in the article. Also the author determines general psychological nature of the use of vulgar vocabulary and slang euphemisms.

У зв'язку з поширенням у мовленні одиниць різних соціолектів, що при цьому набувають семантичних змін, визначаємо таку лексико-фразеологічну підсистему мови, як загальний сленг, одиниці якого добре відомі та вживані широкими верствами населення — незалежно від соціо професійних характеристик, зокрема й носіями літературної мови. Однак функції загального сленгу відмінні від аргю або професійно-корпоративних жаргонів, за рахунок одиниць яких він поповнюється. Очевидно, це пов'язано з їхньою соціальною природою та тими психологічними механізмами, що лежать в їх основі. Так, аргю є соціолектом закритої соціальної групи, для якої М. Грачов визначає такі функції¹:

– *конспіративну* (залежить від комунікативної мети — або втаємничити свої дії та наміри, напр., попередити про небезпеку, дізнатися про хід справ тощо, або, навпаки, показати належність до кримінального світу). Щоправда, не всі лінгвісти поділяють цей погляд, зокрема Д. Лихачов був категорично проти визначення конспіративної функції в аргю, оскільки звичайне мовлення крадія так само природне й неумовне, як мовлення представника кожної іншої со-

¹ М. А. Грачов, *Русское аргю*, Нижний Новгород 1997, с. 94–153.

ціальної групи². Існує думка, що хизуються знанням аргю здебільшого підлітки, однак, як зауважує М. Грачов, їхнє мовлення виявляє високу частотність уживання арготизмів, проте низьку їх кількість, тобто доволі обмежену частку арготичної лексики, переважно загальнокримінальної і трохи тюремної³;

– *розпізнавальну* (з'явилася внаслідок еволюції злочинності, збільшення міст; зумовлена прагненням до відокремлення й протиставлення себе законотримним громадянам; її специфіка полягає в сприянні більш тісної консолідації криміногенного угруповання й недопущенні до свого середовища ворожих елементів);

– *номінативну* (первісно була домінантною, бо зумовлена необхідністю називати реалії кримінального світу, що не мали відповідників ані в літературній мові, ані в просторіччі — таких одиниць у спеціалізованих аргю 89 %);

– *світоглядну* (поєднає всі декласовані елементи в один соціум).

Д. Лихачов називає таку головну відмінність мислення представників кримінального світу, як відродження елементів магічного ставлення до світу, прихований магічний аспект мовлення злодіїв „виражений в його емоційно-експресивній насиченості”. У зв'язку із цим, заслуговує на увагу таке спостереження дослідника: мовлення злодія завжди піднесене, а зниження й вульгарність цього мовлення — це особливість нашого сприйняття. Лінгвіст також указує на превалювання аперцептивного процесу (мовлення злодіїв виконує на-самперед сигнальну функцію)⁴.

Корпоративний сленг (жаргон) є субстандартною підсистемою відкритої соціальної групи (шкільний, молодіжний, студентський сленг, сленг байкерів, сленг хіпі тощо). Л. Радзиховський і А. Мазурова характеризують „системний” сленг такими функціями: 1) *шифрувальна* (на її реалізацію спрямована лексика на позначення реалій і понять, які слід приховати від „чужих”, тобто тих, хто не в „Системі”, — це переважно слова, пов'язані з уживанням наркотиків), 2) *розпізнавальна* (для розмежування „своїх” і „чужих” — це, напр., назви традиційно хіповських прикрас), 3) *естетична* (сленг як спосіб розфарбувати похмуру дійсність), 4) *лінгвокреативна* (сленг дає простір для вияву індивідуальних особливостей мовця)⁵. Н. Шовгун серед чинників, що стимулюють формування групового сленгу, називає „бажання створити додаткову ідентифікуючу ознаку, яка б виконувала роль соціального символу і на основі якої можна було б здійснювати поділ на „своїх” (тих, хто володіє даним сленгом) і „чужих” (чие мовлення відрізняється від мовлення даної групи)”⁶. Фактично це розпізнавальна функція сленгу, але, напр., у студентській соціальній групі вона мотивована слабо. Другим чинником дослідниця називає „психологію протесту”, що характерна для металістів: вона зумовлює процеси реномінації, серед психологічних причин якої — „бажання виразити своє відмінне світосприйняття за допомогою відмінних засобів”. До лінгвальних чинників зарахований принцип мовної економії⁷. І. Приходько визначає такі головні причини використання мовцями сленгової лексики: прагнення до експресії вислову; потреба показати в жар-

² Д. С. Лихачев, *Черты первобытного примитивизма воровской речи*, [в:] *Язык и мышление*, Москва-Ленинград 1935, т. 3–4, с. 52.

³ М. А. Грачёв, *указ. источник*, с. 110.

⁴ Д. С. Лихачев, *указ. источник*, с. 55–68.

⁵ Л. А. Радзиховский, А. И. Мазурова, *Сленг как инструмент остранения*, [в:] *Язык и когнитивная деятельность*, Москва 1989, с. 126–137.

⁶ Н. О. Шовгун, *Формування українського сленгу в мовленнєвій діяльності малих соціальних груп*, Автореф. дис. канд. філол. наук, Київ 2000, с. 5.

⁷ Там само, с. 5–6.

тивливій формі інтелектуальну перевагу й фантазію, що виявляється в мовній грі; прагнення до протиставлення себе іншим частинам соціуму з метою виділитися; бажання самоствердитися; заперечення традицій. Ці чинники зумовлюють функції молодіжного сленгу: номінативну, комунікативну, корпоративну, самоствердження та головні — емоційно-експресивну й ігрову⁸.

Отже, як бачимо, різні за структурою соціальні групи характеризуються в наукових роботах різними чинниками поширення й функціонування (розглядаємо їх у комплексі) та зумовленими ними функціями сленгу / жаргону. Очевидно, чинники функціонування й поширення мають позалінгвальну природу, серед яких І. Приходько визначає такі: соціально-психологічний (намагання показати свою причетність до колективних інтересів, бажання не відрізнятись від оточення), урбаністичний (спілкування в широкому колі друзів, які належать до різних соціальних верств), популяризація сленгізмів засобами масової інформації, літературою⁹. Однак усі вони мають психологічне підґрунтя, так, соціально-психологічний, що пов'язаний із корпоративною функцією сленгу, зумовлений психічним механізмом наслідування, який людина реалізує протягом усього життя, але на кожній стадії розвитку по-різному. У поширенні сленгу засобами ЗМІ, літератури тощо працюють механізми зараження й наслідування і т. д.

Мета цієї розвідки — виявити психолінгвальні чинники, адже мова діалектично пов'язана з мисленням і психічною природою людини.

Асоціація як універсальний чинник лінгвокреативного мислення. Лінгвокреативне мислення (Б. Серебренников) є, напевне, головним рушієм творення одиниць загального сленгу (як і будь-якого іншого соціолекту). Асоціація загалом є одним із універсальних чинників розвитку й збагачення мови (Й.-Ф. Гербарт, Г. Штейнталь). В. Чабаненко, уточнюючи класифікацію асоціацій Аристотеля (за подібністю, за контрастом, за суміжністю в просторі, за суміжністю в часі), пропонує вирізняти асоціації інтралінгвального та екстралінгвального типів із подальшим структуруванням¹⁰. Екстраполюючи цю класифікацію на загальний сленг, серед інтралінгвальних асоціацій виділяємо асоціації за змістом, що забезпечують „зв'язок між усіма компонентами синонімічного ряду” (В. Чабаненко). Одиниці сленгу виявляють парадигматичні відношення всередині підсистеми та стосовно літературної мови, напр., нейтральне *алкоголік* має такий сленговий синонімічний ряд, позначений емоційністю та експресією: *алік, алкалоїд, алкан, алканавт, алкашист, алкашуга, бормотушник, бухарик, бухарін, бухенвальд, бухля, дрінкмен, зюзік, синько, синюк, сливняк, спиртболіст, ханига, забулдига*. Показовим у цьому плані є „Покажчик синонімів” у словнику Л. Ставицької „Український жаргон” (Київ, 2005). Другим виявом асоціації за змістом є, на думку В. Чабаненка, зв'язок між усіма варіантами полісемантичного слова. Загальний сленг і тут має свою специфіку: 1) розвиток нового лексико-семантичного варіанта (далі — ЛСВ) сленгового значення в давньої субстандартної одиниці (напр., арготизми отримують нові переосмислені значення в молодіжному або загальному сленгу), 2) розвиток сленгового значення в літературного слова, напр., багатозначна лексема *кінчати* має такі ЛСВ, засвідчені *Словником української мови в 11 томах*: „1) доводити що-небудь до кінця; докінчувати, завершувати, закінчувати; 2) роби-

⁸ І. Г. Приходько, *Російський молодіжний сленг Києва (кінець ХХ–початок ХХІ ст.)*, Автореф. дис. канд. філол. наук, Київ 2006, с. 5.

⁹ Там само, с. 8.

¹⁰ В. А. Чабаненко, *Асоціація як універсальний чинник мовного розвитку*, [в:] „Мовознавство”, 2005, № 3–4, с. 134.

ти що-небудь на закінчення; завершувати чимось; 3) припиняти у визначений час роботу, навчання тощо; закінчувати; 4) *розм.* Позбавляти життя, вбивати”¹¹. Так само і у *Великому тлумачному словнику сучасної української мови* (укладач В. Бусел, 2005). У молодіжному сленгу другий ЛСВ літературного слова отримав семантичний розвиток унаслідок перенесення у фізіологічну площину: „відчувати оргазм”¹², „досягати оргазму в статевому акті”¹³. Згодом лексема в сленговому значенні набула значного поширення, а отже, ввійшла до загального сленгу, вживається найчастіше в усно-побутовому та Інтернет-дискурсі на форумах відповідної тематики, мовленні персонажів художнього твору: *Бронька підтримував руками сідницю, шкутильгаючи добирався до дивана, зганяв обмащеного зеленкою, у виразах Лопату: „Ну що? Хто краще кінчив... Ото о-о-о”* (О. Ульяненко, *Сталінка*, 2003).

На основі інтралінгвальних асоціацій за функцією відбувається процес стилізового й стилістичного перегруповання мовних засобів (В. Чабаненко), що в загальному сленгу виявляється в переході його одиниць до розмовного шару літературної мови та розвитку сленгових значень на базі літературних слів.

Спосіб бачення світу відтворюють у мові асоціації екстралінгвального типу. Так, за співвідношенням із зовнішнім світом визначають асоціації істинні й фіктивні. Другий тип у загальному сленгу репрезентований, по-перше, сленгізмами, що виникли внаслідок фонетичної мімікрії (*гера, герасим* — героїн, *Білочка* — Біла Церква Київської області, *чайковський / чайкоффський* — чай), що в мовленні отримує стійкий асоціативний зв'язок (напр., „*Чайкоффський*” — назва кав'ярні в Дніпропетровську), а по-друге, сленгізмами, що первісно виникли в арго, однак через псевдопрозору внутрішню форму, що викликає асоціацію з літературним словом, набули поширення в молодіжному або загальному сленгу, напр., сленгізм *жара* зафіксований в такому значенні: „напружена, емоційно насичена ситуація”¹⁴, асоційований з літературним уживанням: „Гаряча літня пора; спека // Висока температура повітря в приміщенні, печі і т. ін.”¹⁵, розвиток значення в уявленні пересічних носіїв сленгу відбувається в такому напрямі: спека → висока температура → накаливання → емоційне накаливання → напружена ситуація. Однак первісно ця лексема є арготизмом у значеннях: „1) безвихідь, 2) сигнал небезпеки”¹⁶. Б. Ларін констатує, що в арго це калька з німецької мови: *Kühle* — тюремне ув'язнення¹⁷. Д. Лихачов указує на зв'язок уявлень про *жару, гаряче* з уявленням про небезпеку ще в мові офенів, де рос. *прогореть* — розоритися, порівн. спільні позначення поняття „бути переслідуваним” в англ. та рос. мовах: англ. *to be in hot water, hot*, рос. *погореть* — бути впійманим, *пожар* — арешт, *баня* — допит, *сжечь* — видати¹⁸.

Спільні асоціації в кримінальних арго Д. Лихачов пояснює спільними суспільними зв'язками й спільними соціальними умовами, що продукують один і той самий тип мислення. Дослідник наводить як приклад одне з найважливіших для злодія поняття — „тюрма”, що у всіх мовах відтворює подібний образ:

¹¹ *Словник української мови в 11 т.*, редкол.: акад. І. К. Білодід та ін., Київ 1973, т. 4, с. 167.

¹² Л. О. Ставицька, *Український жаргон: словник*, Київ 2005, с. 173.

¹³ *Словник сучасного українського сленгу*, упор. Т. М. Кондратюк, Харків 2006, с. 160.

¹⁴ Там само, с. 124.

¹⁵ *Словник української мови...*, т. 2, с. 509.

¹⁶ М. А. Грачев, *Толковий словарь русского жаргона*, Москва 2006, с. 181.

¹⁷ Б. А. Ларин, *Западноевропейские элементы русского воровского арго*, [в:] „Язык и литература”, Ленинград 1931, т. 7, с. 126.

¹⁸ Д. С. Лихачев, *указ. источник*, с. 54.

англ. *academy, college, big school*, фр. *collège, lycée, pension, seminaire*, рос. *академия, университет*¹⁹. Універсальність асоціації проявляється в найменуванні міських об'єктів. М. Грачов указує на таку особливість арготичної лексики, як наявність у ній арготопонімів і наводить приклади: рос. *савел прокофьич* — Савелівський вокзал, *плешка Краснушка* — Червона площа (арготизм *плешка* — площа), *Финбан* — Фінляндський вокзал (арготизм *бан* — вокзал), *большая жмурня* — міський морг (арготизм *жмурня* — морг) та ін.²⁰. Порівняймо зі сленговими топонімами — вони перебувають у периферійній зоні загального сленгу: *Хряків* — місто Харків, *Бахчисарай* — місто Бахчисарай АР Крим, *Бандерштадт* — місто Львів, *Х'юстон* — місто Хуст Закарпатської області.

Цікаві асоціативні паралелі знаходимо в уживанні кольоративів як сленгізмів: *голубий* — гомосексуаліст, *голубізна* — гомосексуальні стосунки, *фіолетово* — байдуже, сленгізм-калька: *зелені* — долари. Особливо виразна й багата соціолектна кольористика в польській мові, напр.: *zółty (жовтий)* — в арго злочинців „злоті”, а *zólte kółko* — обручка; у мовленні мінял *zółty świstek* (буквально: жовтий клапот) — банкнота 1000 злотих²¹, *zielenina (зелень)* — з мови мінял „долари”²², *niebieski (синій)*: в арго наркоманів — поставщик наркотиків (той, хто відправляє на небо, тобто доставляє наркотики, що приносять нові відчуття, дають ейфорію, екстаз); *niebieski ptaszek wojny* в мовленні солдатів — „офіцер, який марнує життя на війні”²³, *niebieskie (idiota, obywatel, pajak, piesek, ptaszek)* — поліцейський²⁴, *czarnula* — 1) негретоска; 2) дівчина, молода жінка з темним волоссям або темним кольором шкіри²⁵, *czzerwony (червоний)*: 1) у табірному арго „політичний в'язень”; 2) у конспіративно-партизанському мовленні „партизан Народної Гвардії або Народної Армії”; 3) в арго злочинців „міліціонер”; *czzerwony pajak* (буквально: „червоний павук”), в арго злочинців — „людина партії, комуніст”; *czzerwony złoty* у варшавському просторіччі — „100 злотих”²⁶. Використання механізму асоціації лежить в основі мовної гри — основного способу творення сленгізмів.

Сленг відбиває категорійне мислення людини. За теорією Дж. Лакоффа, принципи категоризації утворюються в процесі осмислення людиною світу й себе в цьому світі, категоризація відбувається на основі досвіду, а досвід людини як фізичної істоти завжди пов'язаний з її тілесною діяльністю. Цим пояснюється функціонування в мові „тілесних метафор”²⁷. Очевидно, цей принцип поширюється й на „тілесні” сленгізми (*булки, сілікон, чайник, радіо, процесор*).

Сленг як вияв вербальної свободи. О. Земська пояснювала факт розширення соціальної бази сленгу його використанням як розвінчування догм тоталітарного режиму, висміювання лозунгів епохи соціалізму²⁸, однак це більшою мірою стосувалося 1990-х років у зв'язку з актуальністю соціально-політичних перетворень у країні. Цікаву думку щодо вербальної свободи наводить С. Кара-Мурза: вивільнення слова „означало перш за все усунення святості, іскри бо-

¹⁹ Там же, с. 53–54.

²⁰ М. А. Грачёв, указ. источник, с. 120.

²¹ S. Kania, *Słownik argotyzmów*, Warszawa 1995, s. 264.

²² Там же, s. 259.

²³ Там же, s. 147.

²⁴ M. Czeszewski, *Słownik slangu młodzieżowego*, Piła 2001, s. 164.

²⁵ Там же, s. 40.

²⁶ S. Kania, *Słownik argotyzmów*, Warszawa 1995, s. 65.

²⁷ Дж. Лакофф, *Мышление в зеркале классификаторов*, [в:] *Новое в зарубежной лингвистике*, Москва 1988, вып. XXIII, с. 12–51.

²⁸ Е. А. Земская, *Язык как деятельность: Морфема. Слово. Речь*, Москва 2004, с. 373.

жої — *десакралізацію*. <...> Слово, ім'я переставало потаємно виражати сховану в речі першопричину". Такий розрив слова й речі дослідник називає культурною мутацією, унаслідок якої слово стає цілком автономним від моралі, адже свобода мислення передбачає гарантію відсутності наслідків за висловлене, написано²⁹. І хоча таке розуміння свободи слова є абсолютизованим, однак воно цілком відповідає постмодерній масовій свідомості, підтвердженням чого є формат Інтернет-комунікації в чатах і форумах, а найвищий вияв має у флеймі — свідомому й безвідповідальному у зв'язку з анонімністю ображення інших комунікантів чату / форуму з метою розпалювання чвари.

Функціональний вияв одиниць загального сленгу й обценної лексики. Більшість лінгвістичних словників обходять поняття „обценна лексика” або „нецензурна лексика”, даючи визначення тільки поняттю „лайлива лексика”, що однак, як зауважує В. Мокієнко, не є цілком ідентичним, оскільки не все лайливе — обценне³⁰. До обценної лексики (від лат. *obscenus* — непристойний) відносимо непристойні слова й вислови, що містяться у сфері дії нормативних рекомендацій і заборон, але ця умова їхнього функціонування все частіше порушується, зокрема в сучасних художніх творах, причому не тільки прозових (порівняймо, напр., поезію С. Жадана, насичену обценною лексикою). У повсякденно-побутовій культурі її називають матом.

Лексема *мат* засвідчена *Великим тлумачним словником сучасної української мови* як жаргонізм у значенні „вulgарна лайка”³¹, у *Словнику української мови* в 11-ти томах це значення не зафіксоване. Однак через поширеність лексеми в розмовному мовленні та у зв'язку із цим експресивності й уживанням у номінативній функції на позначення вульгарної лайки вважаємо, що це слово перейшло до розряду просторічних, як воно наведене, скажімо, в тлумачному словнику російської мови С. Ожегова зі стилістичною позначкою „просторічне”: „непристойно-огидлива лайка зі згадуванням слова *мать*”³². Щоправда, таке тлумачення звужує коло матірної лексики, адже вона об'єднана семантикою сексуальної тематики, що зумовлено психологічними механізмами, які лежать в основі її вживання. У психології константним параметром використання обценної лексики називають конфронтацію, протистояння, суперництво, причому як з індивідом / індивідами, так і з матеріальним світом. Така ситуація породжує відчуття страху, загрози „Я” бути позбавленим меж індивідуальності, бути поглиненим кимось чужим — увесь цей комплекс відчуттів, разом із передчуттям поразки, дестабілізують психологічне функціонування особистості, активують архетипний комплекс стосунків „батько — син” (К. Юнг), психоаналіз якого детально розроблений З. Фрейдом. Отже, в стадії конфронтації індивід асоціює себе із сином, якого пригноблює грізний батько, тож його природною реакцією буде самозахист, зокрема вербальний у вигляді матірної лексики (тут має місце прояв міфологічного мислення — віра в магічну силу слова), що ніби перевертає ситуацію догори ногами, перебираючи на себе домінуючу роль грізного батька (детальніше про семіотику ситуацій із використанням різних матірних висловів див. у Б. Успенського (1994), М. Маковського (1997)). Як наслідок індивід відчуває послаблення внутрішньої напруги, яке

²⁹ С. Г. Кара-Мурза, *Манипуляция сознанием*, Москва 2004, с. 87–88.

³⁰ В. М. Мокиєнко, *Русская бранная лексика: цензурное и нецензурное*. [в:] „Русистика” Берлін 1994, № 1–2, с. 55.

³¹ *Великий тлумачний словник сучасної української мови*, уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел, Київ-Ірпінь 2005, с. 651.

³² С. И. Ожегов, *Словарь русского языка*, Москва 2008, с. 451.

З. Фрейд пов'язує з принципом задоволення. Отже, функцією вживання обсценної лексики є миттєвий підсвідомий захист цілісності „Я”³³. Д. Лихачов відзначає гіпертрофію матірної лайки в кримінальному середовищі, причому вона ні до кого не звернена (матірну лайку, спрямовану на злодія, сприймають як кривду, яку можна змити тільки кров'ю) — у ній утілене „прагнення зробити своє мовлення дієвим і активним”³⁴. Ситуація вживання евфемістичних сленгізмів-замінників матірної лексики (*пипець, капець, блін, довбаний, грьобаний*) має в основі ті самі психологічні механізми захисту, однак індивід усвідомлює табуованість цієї лексики й свідомо пом'якшує ситуацію. Свідоме використання сленгізмів є проявом мовної гри в рекреативному аспекті. Експлетивне вживання обсценної лексики також має психологічну природу: „індивід зберігає позитивний досвід використання обсценізмів, за допомогою яких раніше була отримана перемога (і, відповідно, задоволення), та застосовує його в позаконфліктних ситуаціях, — таким чином, принцип задоволення без особливих зусиль вирішує будь-які ситуації, у чому досягає ступеня ритуальності”³⁵.

Так само і в ситуаціях неусвідомленого вживання експлетивного сленгізму *блін*. Це підтверджує й проведене Ю. Низкодуб у 2007–2008 рр. соціолінгвістичне опитування серед студентської молоді віком 16–19 років міста Луганська, Україна (такий вибір респондентів зумовлений тим, що студенти — найбільш здатна до самоаналізу й інтелектуальної рефлексії група молоді, а також тим, що саме в студентському віці завершується процес формування ідеалів і смаків, зокрема й мовних). Мета опитування — вивчення суб'єктивної думки студентів про лихослів'я в різних комунікативних ситуаціях. Результати автор інтерпретує шляхом складання мовленнєвих портретів, що визначені за професійною й гендерною ознаками: дівчата-педагоги, хлопці-педагоги (студенти ЛНПУ імені Тараса Шевченка), дівчата-непедагоги, хлопці-непедагоги (студенти Політехнічного коледжу Луганського національного аграрного університету). У мовленні всіх груп респондентів, незалежно від їхнього ставлення до лихослів'я (до речі, чоловічі групи виправдовують уживання обсценної лексики в стресових ситуаціях), засвідчена сленгова лексика в ролі нецензурної, зокрема лексеми рос. *блин, пипець, ё-моё*³⁶. Погоджуємося з В. Мокиєнком, який вважає, що „мат, як і жаргон, став своєрідною модою”³⁷, причому сама модність перейшла у звичку, ритуал, а тому сленгізми-евфемізми в мовленні втрачають не тільки семантичне наповнення, але й емоційно-експресивне навантаження.

Здійснений теоретичний аналіз психолінгвальних чинників поширення й функціонування сленгізмів має прикладне застосування у визначенні в різних типах дискурсів сугестивних потенцій лексичних і фразеологічних одиниць сленгу, способів їх використання в рекламі (на різних етапах реалізації маркетингової формули AIDA), в політичному дискурсі, зокрема в реалізації тактик самопрезентації та дискредитації опонента тощо.

³³ О. С. Чабан, А. Б. Коваленко, *Теоретическое моделирование функций неформальной лексики (аналитический взгляд)*, [в:] „Таврический журнал психиатрии” 2003, т. 7, № 1 (22), с. 76.

³⁴ Д. С. Лихачев, *указ. источник*, с. 58.

³⁵ О. С. Чабан, А. Б. Коваленко, *зазн. джерело*, с. 76.

³⁶ Ю. В. Низкодуб, *Современная молодёжь: речевые портреты на фоне сквернословия*, [в:] Равноправие украинского и русского языков — основа консолидации народа Украины, Луганск 2009, с. 148–153.

³⁷ В. М. Мокиенко, *указ. источник*, с. 53.